

Opinnäytetyö

Maahanmuuttajien ja kulttuuriorganisaatioiden yhteistyö

OppiJana-hankkeessa

Anni Suominen

**Kulttuurituotannon koulutusohjelma
(240 op)**

2/2021

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Kulttuurituotannon koulutusohjelma 240 op

Tekijät: Anni Suominen

Opinnäytetyön nimi: Maahanmuuttajien ja kulttuuriorganisaatioiden yhteistyö OppiJana-hankkeessa

Sivumäärä: 37 ja 2 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Minna Hautio

Työn tilaaja(t): Humanistinen ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia maahanmuuttajanuorien kiinnostusta kulttuurialaa kohtaan, sekä kartoittaa kulttuuriorganisaatioita, jotka voisivat tarjota näille nuorille harjoittelupaikkoja. Tutkimus toteutettiin Humanistisen ammattikorkeakoulun OppiJana-hankkeeseen. Hankkeen tarkoituksena on edistää maahanmuuttajanuorten kotoutumista järjestämällä heille harjoittelupaikkoja, joiden kautta he pääsevät näkemään suomalaista työelämää. Harjoittelupaikkojen kautta heidän on mahdollista saada onnistumisen sekä yhteenkuuluvuuden tunteita. Tämä tutkimus keskittyi harjoittelupaikkoihin kulttuurisektorilta. Tutkimuskysymyksenä oli, mitä maahanmuuttajanuoret haluavat ja mitä kulttuuriorganisaatiot voivat heille tätä vastaan tarjota?

Tutkimuksen kohteena olivat nuoret maahanmuuttajat, joiden vapaa-ajan viettotapoja tutkittiin haastattelun sekä muun tietoperustan avulla. Tämän lisäksi tehtiin kysely kulttuuriorganisaatioille, joilta tiedusteltiin heidän mielenkiintoaan tarjota nuorille työpaikkoja, sekä millaista työtä heillä olisi mahdollisesti tarjota.

Tutkimusmenetelmien pohjalta saatiin selville, että nuorten saavuttaminen on melko haastavaa, sillä he viihtyvät paljon omissa oloissaan tai pienemmissä kaveriporukoissa. Koulusta nuoria tavoittaa hyvin, mutta nuoret saattavat olla arkoja kokeilemaan uusia asioita. Tähän saattaa vaikuttaa mm. sukupuoli, kielelliset haasteet, sekä perhesuhteet.

Eryyisesti pienet kulttuuriorganisaatiot olivat kiinnostuneita lähtemään mukaan hankkeeseen, sekä tarjoamaan nuorille työpaikkoja. Haasteita tällä hetkellä luo poikkeuksellinen maailmantilanne Covid-19:n takia, mistä syystä myös kulttuuriorganisaatiot olivat melko varovaisia tarjotessaan harjoittelupaikkoja.

Tutkimuksen tuloksena saatiin tärkeää tutkimustietoa maahanmuuttajanuorista ja heidän suhtautumisestaan vapaa-aikaan ja kulttuuriin. Tämä tieto toimii hyvänä pohjana, kun asiaa tutkitaan tulevaisuudessa lisää. Tietoperustan lisäksi saatiin lista organisaatioista, jotka olisivat kiinnostuneita lähtemään mukaan hankkeeseen. Tämä lista tulee olemaan apuna seuraavalle maahanmuuttajaryhmälle, joille harjoittelupaikka järjestetään hankkeen puitteissa. Lista on koottu yhteystiedot paikoista, sekä mahdollisesti yhteyshenkilön titteli. Lista koottiin tietoturvan periaatteita noudattaen, sekä annettiin tämän jälkeen eteenpäin hankkeen projektipäällikölle.

Asiasanat: maahanmuutto, kulttuuri

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Degree Programme in Cultural Management 240 ECTS

Author: Anni Suominen
Title: Cooperation between immigrants and cultural organizations in the OppiJana project
Number of Pages: 37 and 2 attachment pages
Supervisor(s): Minna Hautio
Subscriber(s): Humak University of Applied Sciences

The purpose of the thesis was to study the interest of immigrant young people in the field of culture, as well as to research cultural organizations that could offer these young people internships. The research was implemented for the Humak University of Applied Sciences' s OppiJana-project. The purpose of the project is to advance the integration of young immigrants by arranging internships for them, through which they can see Finnish working life. Through internships, it is possible for them to have feelings of success, as well as belonging. This study focused on internships from the cultural sector. The research question was what do young people want and what can cultural organizations offer them against this?

The study focused on young immigrants whose leisure activities were examined through an interview and knowledge base. In addition, a survey was conducted with cultural organizations asking about their interest in providing jobs for young people, as well as what kind of work they might have to offer.

Based on the research methods, it was found that reaching young people is quite challenging, as they enjoy themselves a lot in their own circumstances or in smaller groups of friends. Young people are well reached from school, but young people may be timid to try new things. This may be affected by e.g. gender, linguistic challenges, and family relationships.

Small cultural organizations in particular were interested in getting involved in the project, as well as providing jobs for young people. Challenges at the moment are created by the exceptional global situation due to Covid-19, which is why cultural organizations were also quite cautious in offering internships.

The study resulted in a list of organizations that would be interested in joining the project. This list will help the next group of immigrants, for whom an internship will be organized as part of the project. In addition to the list, important research data was obtained on immigrant youth and their attitudes towards leisure and culture. This information will serve as a good basis for further research in the future.

Keywords: immigration, culture

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	5
2	OPPIJANA-HANKE	7
3	KÄSITTEISTÄ KONKREETTISIKSI TEOIKSI	9
3.1	Maahanmuuttajien asema yhteiskunnassa	9
3.2	Kulttuurin – ja vapaa-ajan käsitteistä	9
3.3	Vapaa-ajan toiminnasta harrastukseksi	11
4	TUTKIMUSMENETELMÄT	14
4.1	Haastattelu	14
4.2	Kysely	17
5	AINEISTON ANALYYSI	19
5.1	Dokumenttien analyysi	19
5.2	Haastattelun analyysi	22
5.3	Mitä nuoret haluavat?	24
5.4	Kulttuuriorganisaatiot	24
6	MITEN NUORET JA KULTTUURIORGANISAATIOT SAADAAN YHTEEN? ..	28
7	OMA POHDINTA	30

1 JOHDANTO

Maahanmuuttajien kotouttamista voidaan ajatella sosiaalisesta ja taloudellisesta näkökulmasta. Tällöin kotouttaminen kulttuurisesta näkökulmasta jää huomiotta. Tähän kuuluvat esimerkiksi perhettä ja vapaa-aikaa koskevat kysymykset, eivät niinkään kielelliset aspektit. Kulttuurin ja vapaa-ajan toiminnot pyritään usein järjestämään maahanmuuttajalähtöisesti ja heille omaehtoisen toiminnan kautta. Erilaisissa hankkeissa on kuitenkin pyritty myös siihen, että maahanmuuttajat pääsisivät tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin mahdollisimman autenttisissa tilanteissa. Tämän lisäksi on haluttu ohjata nuoria hyvien vapaa-aika-aktiviteettien pariin. (Pyykkönen 2012.)

Käytännön tekoja kohti monikulttuurisempia vapaa-ajan toimintoja ovat mm. 90-luvulla perustettu monikielinen kirjasto Helsingin kaupungin kirjaston yhteyteen. Tämän lisäksi kaupunkeihin on perustettu erilaisia monikulttuurisia kohtaamispaikkoja ns. monikulttuurisuuskeskuksia, kuten esimerkiksi Helsingissä sijaitseva Kulttuurikeskus Caisa. (Pyykkönen & Saukkonen 2015, 392.)

Hanke, johon teen opinnäytetyöni, on OppiJana - Maahanmuuttajanuoret vapaaehtoistyössä. Hankkeen tarkoituksena on parantaa maahanmuuttajanuorien kotouttamismahdollisuuksia vapaaehtoistyön avulla. Hankkeen alkaessa keväällä 2020 on kartoitettu ainoastaan sosiaalialan vapaaehtoistyöpaikkoja, joihin nuoret voisivat työllistyä. Opinnäytetyölläni on siis tärkeä asema, sillä tutkin, millä tavoin kulttuuri ja sen vapaaehtoistyöpaikat voivat olla mukana yhteiskuntaan integroitumisessa. Opinnäytetyön tavoitteena on siis kartoittaa sopivia kulttuurialan yrityksiä ja organisaatioita, jotka voivat toiminnallaan auttaa maahanmuuttajanuoria tässä pyrkimyksessä. Sähköisten tiedustelujen ja muutamien avainkysymysten avulla kartoitetaan kiinnostusta maahanmuuttajanuorten vapaaehtoistyöllistämistä varten. Nämä kartoitettavat kulttuurialan organisaatiot mahdollistavat vapaaehtoistyöpaikkoja, joiden avulla maahanmuuttajanuoret kokevat onnistumisen tunnetta ja yhteisöllisyyttä. Mieluisan vapaaehtoistyöpaikan löydyttyä nuorella on mahdollisuus tutustua työympäristöön muutaman tunnin ajan, muutamana päivänä viikossa. Nuoret toimivat tällöin työharjoittelijoina eli pääasiallisena tehtävänä on tutustua työelämää ja oppia työelämätaitoja. Työtehtävät ovat yksinkertaisia ja avustavia ja muu henkilökunta toimii jatkuvasti tukena

työtä tehdessä. Pohjatyö tällaiseen harjoittelumalliin on luotu OppiJana-hankkeen puitteissa.

Työni tavoitteena oli myös saada maahanmuuttajanuorten ääni kuuluviin. Haastattelujen avulla oli tarkoitus selvittää, miten he näkevät kulttuurin kentän ja mistä he ovat kiinnostuneita. Haastattelut toteutettiin ryhmähaastatteluna, jolloin eri kulttuuritaustoista tulevat nuoret pääsevät keskustelemaan keskenään ja vaihtamaan ajatuksia. Haastattelujen perusteella luotiin päätelmiä siitä, mitkä kulttuurikentän alueet heitä eniten kiinnostavat. Vastaukset antavat myös raamit sille, minkälaisista kulttuurialan organisaatioista kannattaa vapaaehtoispaikkoja nuorille hankkia. Haastattelujen tukena käytettiin aikaisempaa tietoperustaa, jota verrattiin omiin haastatteluihini.

Vastaavanlaisia hankkeita on ollut Humanistisella ammattikorkeakoululla myös aiemmin ja niistä on saatu hyviä tuloksia. Yhtenä esimerkkinä on Porukalla pääosaan -hanke, jonka tarkoituksena oli tukea oppivelvollisuuden ylittäneitä maahanmuuttajanuoria peruskoulun loppuun saattamisessa. Tällöin apuna käytettiin taidetta, kulttuuria ja nuorisotyön menetelmiä. Hankkeen aikana nuoret pääsivät tutustumaan suomalaiseen työelämään, sekä taide- ja kulttuuriprojekteihin. Kaksi vuotta kestäneen hankkeen lähes kaikki tavoitteet saavutettiin. Yli puolet saivat suoritettua peruskoulun hankkeen aikana loppuun. Tämän lisäksi nuorten työelämätaidot karttuivat ja kieli-taito parani. Myös kulttuurin ja taiteen tuntemus lisääntyi. Taideprojekteissa mukana olleet nuoret saivat lisää rohkeutta ja esiintymistäitot kohentuivat. Ja suurimpana yhtymäkohtana omaan tutkimukseeni oli se, että nuoret kokivat sosiaalisten verkostojen kasvaneen ja osa löysi hankkeen kautta myös uusia vapaa-ajan aktiviteetteja. (Valkendorff & Ruutiainen 2020, 100.)

Näiden edellä mainittujen teemojen ympärille muodostuu myös tutkimuskysymykseni: Mitä maahanmuuttajanuoret haluavat ja mitä kulttuuriorganisaatiot voivat heille tätä vastaan tarjota? Tähän tulokseen päästään kysymällä nuorilta, miten ja missä he viettävät vapaa-aikaa ja kysymällä kulttuuriorganisaatioilta, onko heillä kiinnostusta tarjota maahanmuuttajanuorille työtä ja sillä tavalla mahdollistaa heidän integraationsa suomalaiseen yhteiskuntaan. Konkreettisena tuloksena syntyy tietoa nuorien mielenkiinnon kohteista hankkeen seuraavalle vuodelle, sekä koonti kulttuuriorganisaatioista ja heidän ehdottamistansa työtehtävistä nuoria ajatellen.

2 OPPIJANA-HANKE

OppiJana-hanke on vuoden 2020 keväällä käynnistynyt ja sen on tarkoitus päättyä 31.10.2022. OppiJana on Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittama hanke. Sen toimialue on Uusimaa. Mukana hankkeessa on päätoteuttajana Humanistinen ammattikorkeakoulu, joka on vastuussa tutkimuksellisesta yhteiskehittämisestä muiden osatoteuttajien kanssa. Tämän lisäksi se vastaa hankkeen aikana tehtävästä viestinnästä. Toisena hankkeen osatoteuttajista on Helsingin aikuislukio, joka vastaa oppilaiden ohjaamisesta ja osaamisen tunnistamisesta koulun näkökulmasta. Kolmantena osapuolena on KSL-opintokeskus eli Kansan Sivistystyön Liitto. Sen vastuulla on osaamismerkkien kehittäminen, sekä tuen antaminen näille järjestöille, jotka järjestävät maahanmuuttajanuorille vapaaehtoispaikkoja. KSL-opintokeskus on myös mukana ohjaamassa nuoria vapaaehtoisjaksoilla. (RR-tietopalvelu 2020.)

Hankkeen tavoitteena on vahvistaa heikommassa asemassa olevien maahanmuuttajanuorten koulutus- ja työelämävalmiuksia, sekä yhteiskuntaan integroitumista vapaaehtoistyöpaikkojen avulla. (mt. 2020.) Vapaaehtoistyöpaikoilla tarkoitetaan eräänlaista TET-jaksoa. Työ on lyhytkestoista eli muutamia viikkoja ja muutaman tunnin kerrallaan. Työtehtävät ovat avustavia, samankaltaisia kuin vapaaehtoistyössä ja työn ohjaaja toimii vahvasti nuoren kanssa yhdessä. Syksyn 2020 ryhmä toimii pilottina hankkeelle, jonka jälkeen tarkastellaan, miten vapaaehtoistyöstä saatu osaaminen saadaan liitettyä osaksi formaalia opetusta. Samaan aikaan kehitetään työelämävalmiuksien tunnistamista osaamismerkkien avulla. Osaamismerkit ovat apuna maahanmuuttajanuorilla ja niiden avulla he voivat osoittaa taitojaan, hakiessaan esimerkiksi koulutai työpaikkaa. Aikataulullisesti osaamismerkkimalli on testausvaiheessa kevään ryhmän kanssa. (mt. 2020.)

Hankkeen pääkohderyhmänä on Helsingin aikuislukion maahanmuuttajanuoret. Nuoret ovat keskenään eri-ikäisiä. Yhteisenä nimittäjänä on se, että he ovat kaikki aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa Helsingin aikuislukiossa. Hankkeessa halutaan erityisesti kiinnittää huomiota siihen, että kohderyhmän jäsenet pääsevät mukaan itseään kiinnostavaan vapaaehtoistoimintaan, riippumatta mm. sukupuolesta, iästä tai taustamaasta. Vapaaehtoistoiminnalla tarkoitetaan hankkeen yhteydessä eräänlaista pro bono-yhteistyötä. Maahanmuuttajanuoret antavat omaa osaamistaan

yhteisen hyvän edistämiseksi. Maahanmuuttajanuorten lisäksi kohderyhmänä on yhteistyöjärjestöjen ammattilaiset. Hankkeen avulla halutaan luoda valmiuksia järjestöille, jotta vapaaehtoisten ottaminen työhön mukaan olisi entistä helpompi prosessi. Tällä tavalla yhteistyöjärjestöt pääsevät toiminnallaan tukemaan nuorten integroitumista yhteiskuntaan, sekä osaamismerkkien avulla todistamaan taitojaan työyhteisöissä. (mt. 2020.)

Hankkeen tuloksena maahanmuuttajanuoret vahvistavat kielitaitoaan, pääsevät rakentamaan verkostoja Suomessa, sekä vahvistavat integroitumistaan suomalaiseen yhteiskuntaan. Aikuisten perusopetusta järjestävät oppilaitokset saavat oppia uudentalaisista keinoista järjestää opetusta, sekä yhteistyömalleja. Yhteistyöjärjestöt saavat kokemusta maahanmuuttajanuorten integroitumisesta työyhteisöön, sekä moniammatillinen yhteistyö lisääntyy tämän avulla. (mt. 2020.) Konkreettisina tuotoksina hankkeen jälkeen ovat oppaat vapaaehtoistyöstä, työelämästä ja non-formaalista oppimisesta. Tämän lisäksi oppaat tehdään myös yhteistyöjärjestöille osaamismerkeistä ja maahanmuuttajien vapaaehtoistyöskentelystä, sekä oppilaitoksille opas peruskoulukurssien suorittamisesta vapaaehtoistyössä. Muina tuotoksina ovat mm. erilaiset artikkelit ja blogitekstit. (Oppijana 2020.)

Syksyn 2020 aikana ensimmäinen maahanmuuttajaryhmä pääsi vapaaehtoistyöjaksolle. Työtehtäviä oli toimistotöiden parissa, sirkustunneilla, retkillä ja kokouksissa. Nuoret ovat työjaksoilla oppineet mm. oma-aloitteisuutta ja rohkeutta tarttua uusiin tehtäviin. Vallitseva maailmantilanne on myös opettanut joustavuutta ja ennakointia koko hankkeen työryhmälle. Työtä nuorten kanssa on tehty erilaisten viestintäalustojen kautta, mutta tärkeimpänä oppina on ollut se, että nuoret ovat päässet jalkautumaan organisaatioihin myös ihan käytännössä. Kaikki nämä mukana olevat järjestöt ovat jo tähän mennessä osoittaneet toiminnallaan ennakkoluulottomuutta, josta on oltu erittäin kiitollisia. Hankkeen nimellä, OppiJana, on haluttu kuvata näiden organisaatioiden ja nuorien yhteistyötä. Kummatkin toimivat prosessissa oppijoina. Vuonna 2021 halutaan entistä enemmän tutkia, mitä vapaaehtoistyö tarjoaa näille jo mukana oleville ja tuleville organisaatioille. (Lahtinen 2020.)

3 KÄSITTEISTÄ KONKREETTISIKSI TEOIKSI

3.1 Maahanmuuttajien asema yhteiskunnassa

Ulkomaalaisten osuus väestössä on noussut Suomessa kolmen viimeisen vuosikymmenen aikana yli kymmenkertaiseksi. Ulkomaalaistaustaisten osuus oli noin 8 % vuonna 2019, mutta Suomessa syntyneitä ulkomaalaistaustaisia on kuitenkin suhteessa vähemmän, noin 1,3 %. Suomessa syntyneiden ulkomaalaistaustaisten määrä on melko pieni, ja he ovat pääosin iältään vielä nuoria. Tämän takia heidän elämäkokemuksiinsa esimerkiksi koulutuksesta tai työelämästä on vähän tietoa. Tätä ryhmää on kuitenkin tärkeä tutkia, sillä heillä on suuri vaikutus yhteiskuntaan tulevaisuudessa. Vaikka osa ulkomaalaistaustaisista saa Suomen kansalaisuuden, se ei takaa yhdenvertaista kohtelua kantasuomalaisiin verrattuna. (Työ- ja elinkeinoministeriön kotouttamisen osaamiskeskus 2021.)

Ulkomaalaistaustaisten kasvuympäristö on turvattomampi, kuin vastaavan ikäisillä kantasuomalaisilla nuorilla. Uhkia, joita nuoret kokevat ovat esimerkiksi koulukiusaaminen, niin henkisellä kuin myös fyysisellä tasolla. Kiusaamisen lisäksi nuori saattaa jättää ryhmän ulkopuolelle tai muulla tavalla syrjiä. Lisäksi ulkomaalaistaustaisilla saattaa olla perheen luomia paineita koulumenestyksestä, sekä epätodennäköisen käsityksen omista taidoista koulumaailmassa. Nämä nuoret tarvitsevat enemmän tukea kaikkeen tekemiseen esimerkiksi kotoutumiseen, oppimiseen ja jatko-opiskeluun, sekä eväitä sosiaaliseen kasvuun. Maahanmuuttajanuorten ongelmista on saatu lisätietoa muun muassa kouluterveyskyselyiden kautta. Näitä ongelmia ovat esimerkiksi sosiaalisten suhteiden puute, väkivallan uhka, sekä oppilashuollon palveluiden saavutettavuus. Ongelmat koskivat erityisesti ulkomailla syntyneitä poikia. (THL 2020.)

3.2 Kulttuurin – ja vapaa-ajan käsitteistä

Kulttuurin käsite on laaja ja erityisesti tässä opinnäytetyöaiheessa sen rajaaminen on tärkeää. Laajasti ajateltuna kulttuurina voidaan pitää kaikkea mitä ihmiset luovat elämänsä aikana, niin hyviä kuin pahoja asioita (Vilkuna 2015). Kulttuuri voidaan käsitellä esimerkiksi suomalaisessa nuoriso- ja kulttuuripolitiikassa kahdesta eri näkökulmasta. Kulttuurilla voidaan viitata sosiologisen ja antropologisen käsityksen mukaan ihmisten ja yhteisöjen elämäntapoihin ja merkitysjärjestelmiin. Toisessa näkökul-

massa on taide- ja kulttuuriperintötoiminta. Tämän käsityksen leviämiseen on vaikuttanut 1960-luvun puolivälissä UNESCO, sekä kulttuurisista oikeuksista ja monimuotoisuudesta lisääntynyt keskustelu. (Pyykkönen & Saukkonen 2015, 112.) Opinnäytetyössäni keskityn kulttuuriin taide- ja kulttuuriperintötoimintana. Tästä näkökulmasta katsottuna erityisesti kulttuuripalveluiden tarjoamiin vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin ja siihen, miten maahanmuuttajanuoret näkevät kulttuurin, sekä millä tavoin he kuluttavat tällaista kulttuuria.

Berryn mukaan maahanmuuttajien kulttuuripalveluiden saavutettavuudessa on otettava huomioon niin sanottu kulttuurinen etäisyys. Tällä tarkoitetaan kulttuurien erilaisuutta ja monimuotoisuutta, johon vaikuttavat mm. kieli ja uskonto. Kulttuurinen etäisyys koskee niin yksilöitä, kuin myös suurempia kulttuurisia ryhmiä. Voidaan ajatella, että mitä suurempi kulttuurinen etäisyys on ryhmien välillä, sitä enemmän opittavaa heillä on toistensa kulttuureista. (Berry 1997.) Kulttuurinen etäisyys voi vaikuttaa esimerkiksi siihen, miten maahanmuuttajataustaiset näkevät kulttuuripalveluiden tarjonnan. Ja toisinpäin ajateltuna tämä saattaa vaikuttaa valtaväestön kulttuuriseen näkemykseen maahanmuuttajista. (Joroinen 2009.)

Kulttuurin saavutettavuuden parantaminen on edelleen ajankohtaista, jonka voi huomata eri kaupunkien monikulttuuriohjelmien strategioista. Tällä hetkellä kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluiden saavutettavuus on melko huonoa tai vaihtelevaa, kun tutkitaan maahanmuuttajaperheitä. Tähän on vaikuttanut se, että tietoa siitä, millaiseen toimintaan maahanmuuttajat mieluiten osallistuvat, on vielä vähän. (Saukkonen 2010.) Syitä sille, miksi toimintaan ei osallistuta voi olla monia. Näitä voi olla esimerkiksi yksinkertaisesti tiedon puute olemassa olevista mahdollisuuksista tai se, että tarjonta ei ole kiinnostavaa. Muita syitä on esimerkiksi taloudelliset esteet, ajan tai kielitaidon puute, sekä pitkät välimatkat. Myös uskonto saattaa olla syynä mukaan lähtemiselle. (Joroinen 2009.) Toisaalta harrastus- ja kulttuuritoiminta on toissijaista, kun edessä on muutto uuteen kulttuuriin. Tätä ennen on saatava tavallinen arkielämä pyörimään ja jonkinlainen peruskäsitys uudesta kulttuurista. Parhaimmassa tapauksessa kulttuuritoiminta saattaa kuitenkin edistää kotoutumista ja sosiaalista verkostoitumista. (Fjällström 2013.)

Huumori voidaan liittää vahvasti kulttuuriin ja sen ymmärtämiseen. Tämä saattaa aiheuttaa haasteita esimerkiksi maahanmuuttajille, ja siitä saattaa seurata ulkopuolisuuden tunteita. Suomessa asuvia somalitaustaisia nuoria tutkittaessa on huomattu, että huolimatta hyvästä suomen kielen taidosta, suomalaisten huumoria ei ole ymmärretty. Huumorin huono ymmärtäminen koettiin hidasteeksi tutustuttaessa suomalaisiin nuoriin. (Peltonen 2005.) Myös vastakkainasettelu oman kotikulttuurin ja vastaanotettavan yhteiskunnan välillä aiheuttavat nuorille haasteita. Somalinuoret kokivat tärkeäksi esimerkiksi kuluttaa somalikulttuuria vapaa-aikana, sillä muuten arjessa he toimivat suomen kielellä. Toisaalta tänä päivänä on helpompi pitää yllä oman maan kulttuuria, sillä teknologia mahdollistaa yhteydet ulkomaille. (Peltonen 2005.)

Vapaa-ajan käsitettä on haastava tutkia, sillä sen ymmärtäminen on hyvin kulttuurisidonnaista. Tähän vaikuttaa maahanmuuttajan kulttuuritausta eli mm. se, mistä hän on kotoisin ja, onko Suomessa asuttu jo lapsesta asti vai vasta aikuisena. Vapaa-ajan tekeminen erityisesti länsimaissa on kautta aikojen vaihdellut muun muassa sen mukaan, kuinka korkea koulutustaso ihmisillä on. Taidenäyttelyt, ooppera ja konsertit harrastuksena on usein liitetty korkeasti koulutettuihin tai muuten yhteiskunnassa johtavissa asemissa oleviin henkilöihin, kun ajatellaan koko väestöä. Pedagogisten menetelmien muuttuessa laadukkaammiksi aikojen saatossa, se on vaikuttanut myös näihin edellä mainittujen korkeakulttuuriharrastusten kuluttajiin. Nykyään, koulutuksen lisäksi, kulttuurin kuluttamiseen vaikuttaa vahvasti myös ikä ja sukupuoli. Korkean koulutuksen ja korkeakulttuurin välinen sidos ei kuitenkaan ole kokonaan rikkoutunut, vaan muuttanut muotoaan. Ryhmään kuuluvien kulttuurin kulutus on monipuolistunut. Klassisen musiikin rinnalle on noussut suosituksi myös muut musiikkityylit esimerkiksi rock, jazz ja elokuva- ja viihdemusiikki. Tästä voidaan päätellä, että koulutuksen myötä suvaitsevaisuus eri kulttuurin muotoja kohtaan on kasvanut. (Alasuutari 2009.)

3.3 Vapaa-ajan toiminnasta harrastukseksi

OppiJana-hankkeen tarkoituksena on parantaa maahanmuuttajanuorten mahdollisuuksia kotoutua suomalaiseen yhteiskuntaan. Maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyy monta eri näkökulmaa. Kulttuuriseen kotoutumiseen liittyy maan kielen oppiminen, sekä maan sääntöihin ja arvoihin perehtyminen. (Litewka-Anttolainen 2018, 24.) Esimerkiksi Suomessa ESR-hankkeissa on tutkittu, miten harrastuneisuus on tukenut

maahanmuuttajia kotoutumisprosessissa. Näitä hankkeita on muun muassa Lapin yliopiston vuonna 2019 toteuttama Taidevaihte - Kaksisuuntainen kotoutuminen nuorten tukena -hanke, Maaseudun sivistysliiton vuonna 2019 toteuttama Hyvän mielen paikat -hanke, sekä Oulankaaren vuonna 2019 toteuttama Taiteesta voimaa arkeen -hanke. Näiden lisäksi Suomessa on myös toteutettu hankkeita, joissa on yleisemmin tutkittu kulttuuria ja taidetta kotouttamisen edistäjänä. (Ruutiainen 2020.) Koska erilaiset vapaa-ajan toiminnot nähdään positiivisena edistäjänä kotouttamisprosessissa maahanmuuttajilla, se otettiin mukaan myös Valtion kotouttamisohjelmaan vuosille 2016–2019 (TEM 2019).

Harrastuksen löytäminen ei ole kuitenkaan helppo prosessi. Mahdollisia harrastuspaikkoja voi olla vaikea löytää ja saavutettavuus voi aiheuttaa myös ongelmia. Tärkeintä kuitenkin on se, että maahanmuuttajalla on itsellä vapaus valita, mitä hän harrastaa, riippumatta suomalaisen yhteiskunnan asettamista odotuksista. (Ruutiainen 2020, 84.) Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripoliittisessa strategiassa 2025 on nostettu esille lasten ja nuorten harrastusten turvaaminen. Strategiassa todetaan myös, että maahanmuuttajat ovat pieni vähemmistö taiteen ja kulttuurin käyttäjinä. Heidän osallistumisestaan halutaan edistää, sillä se koetaan ratkaisevaksi keinoksi kotoutumisen suhteen. (OKM 2017, 20, 42–43.)

Liikunta nähdään tärkeänä harrastuksena, sillä se tarjoaa maahanmuuttajille tilaisuuden kohdata kantaväestöä mielekkään tekemisen parissa. Samaan aikaan heillä on mahdollisuus oppia kieltä ja tuntea yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Maijala 2014,3.) Lisäksi liikunnalla on paljon psyykkisiä ja fyysisiä terveystaikutuksia (Zacheus 2013, 2–5). Liikunnan harrastamiseen liittyy kuitenkin myös ongelmallisuutta. Samoja ongelmia liittyy niin maahanmuuttajien, kuin myös kantaväestön urheilun harrastamiseen. Näitä voivat olla esimerkiksi huono taloudellinen tilanne, tietämättömyys harrastusmahdollisuuksista, sekä se, että ei ole aikaa harrastaa. Maahanmuuttajilla harrastamiseen saattaa liittyä myös kulttuuritaustan mukana tuodut aatteet. Perheillä saattaa olla erityisesti tyttöjen suhteen tietynlaisia odotuksia, jotka omalta osaltaan lisäävät nuorten paineita. Liikuntaharrastusten sekaryhmät saattavat olla myös ongelmallisia erityisesti maahanmuuttajatyöille, jotka haluavat harrastaa vain samaa sukupuolta olevien kanssa. (mt.,7–8.)

Anna Litewka-Anttolainen on tutkinut opinnäytetyössään Taide- ja kulttuuritoiminta maahanmuuttajien kotoutumisprosessissa Pohjois-Pohjanmaalla (2018), miten kulttuuritoimintaa on käytetty avuksi maahanmuuttajien kotouttamisessa kyseisellä alueella. Opinnäytetyössä käsitellään paljon identiteettiä, sen muuttumista, sekä erilaisuuden hyväksymistä. Kotoutumisen voidaankin ajatella olevan kaksisuuntaista. Samalla kun maahanmuuttajat omaksuvat uusia kulttuurillisia tapoja, myös kantasuomalaiset oppivat vastaavasti uusista kulttuureista, tässä tapauksessa esimerkiksi taiteen näkökulmasta. ESR-hankkeessa Sirkuksesta siivet elämään (Lasten nuorten säätiö 2019) tavoitteena on esimerkiksi toiminnallisesti opettaa kieltä ja elämäntaitoja. Tässä mukana on kantasuomalaisia nuoria, joiden avustuksella oppiminen on molemminpuolista. Tämän kaltaiset hankkeet lisäävät myös luonnollisia tilanteita tutustua kantasuomalaisiin, sillä monet maahanmuuttajat kaipaavat suomalaisia ystäviä. (Lesonen, Pikkuhookana & Salmela 2019, 3; Pitkänen, Saukkonen & Westinen 2019, 42).

Harrastamisen käsite on laaja ja se voi olla lähes mitä vain. Kotona tapahtuvat harrastukset eivät välttämättä tunnu harrastamiselta, sillä vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa puuttuu. Yhtä lailla harrastuksena voi olla kävely, lukeminen tai ompelutyöt. Tärkeimpänä asiana harrastamisessa voidaan pitää sen merkittäviä hyvinvointivaikutuksia. Kulttuuriharrastuksella on esimerkiksi koettu olevan yhteydessä hyvän elämän kokemuksiin, sekä pitkään ikään (Suomen mielenterveysseura ry 2021). Hyvään mielenterveyteen on myös yhdistetty sosiaalinen harrastaminen. Sosiaalinen harrastaminen lisää yhteisöllisyyden tunnetta ja vahvistaa itseluottamusta. Tämän avulla yksinäisyyden tunteet myös vähenevät. (mt. 2021.) Harrastamisesta voi myös tehdä sosiaalista toimintaa teknologian avulla. Maahanmuuttajien ja suomalaisten verkostoituminen voi tapahtua esimerkiksi Internetin välityksellä erilaisissa sosiaalisissa verkostoissa. Etänä tapahtuvassa kommunikaatiossa saattaa olla haasteena kieli, erityisesti jos yhteistä kieltä ei ole. Etäryhmien voikin olettaa toimivan parhaiten, jos ryhmäytymistä on ehtinyt tapahtua jo aikaisemmin kasvotusten.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Haastattelu

Haastattelu on yksi käytetyimmistä tutkimusmenetelmistä. Sen avulla saadaan selville nopeasti syvällistä tietoa haastateltavista. Haastattelu kannattaa yhdistää johonkin toiseen tutkimusmenetelmään, jolloin ne voivat tiedollisesti tukea toisiaan. Haastattelun etuna on se, että tietoa saadaan paremmin yksilöstä. Haastateltavalta voidaan saada myös tietoa arkaluontoisista aiheista tutkimusmenetelmän avulla. Haastatteluympäristö kannattaa valita huolella, sillä se saattaa vaikuttaa haastattelun tunnelmaan ja sitä kautta myös vastauksiin. Haastattelutilanteeseen voi ottaa mukaan esimerkiksi kuvakortteja. Ne voivat olla apuna keskustelun aloittajina tai auttaa haastateltavia kielellisesti. Ennen haastattelun aloittamista on tärkeää pohtia, millaista tietoa haastattelusta halutaan. Tämän pohjalta määräytyy myös haastattelun tyyppi. Haastattelu voi olla tarkkaan ennalta määritelty eli strukturoitu haastattelu. Toisessa ääripäässä on keskustelunomainen avoin haastattelu. Strukturoidussa haastattelussa kysymykset ja niiden järjestys on tarkkaan ennalta määritetty. Avoimessa haastattelussa osapuolet keskustelevat aiheesta tai ongelmasta, eikä sen kulkua ole määritelty ennalta. (Ojasalo ym. 2015, 106.)

Ryhmähaastattelussa osallistujia on useampi, tavallisesti noin 6–12 henkeä. Yksilöhaastatteluun verrattuna ryhmähaastattelussa on etuna ryhmädynamiikka, joka voi viedä keskustelua aivan uudella tavalla eteenpäin. Ryhmähaastattelussa voi olla etua myös monesta haastattelijasta. Tällöin vastuuta voi jakaa kaikkien haastattelijoiden kesken. Yhdellä voi olla tehtävänä lukea kysymyksiä ja muilla tarkkailla vastaajien reaktioita. (mt., 111.) Ryhmähaastattelusta voidaan käyttää myös ilmaisua ”focus group”, josta tulee suomen kieleen ilmaisu fokusryhmähaastattelu. Nimi on hyvin kuvaava, sillä ideana on, että ryhmä keskittyy yhteen aiheeseen, joka on jo ennalta määritelty. Ryhmäkeskustelulla ja ryhmähaastattelulla on eri päämäärä. Ryhmäkeskustelussa pyritään luomaan vuorovaikutusta ryhmän jäsenten välille. Ryhmähaastattelussa roolit haastattelijan ja haastateltavan välillä ovat selkeät. Haastattelutilanteessa pyritään siihen, että haastateltavat vaihtavat ajatuksia keskenään ja haastattelijaa ohjaa keskustelua haluttuun suuntaan. Haastattelijan tulee myös varmistaa, että kaikkien mielipiteet pääsevät monipuolisesti esille. (Pietilä 2017.)

Vaikka ryhmähaastattelussa on haastattelurunko, haluan luoda haastateltaville mahdollisimman rennon ilmapiirin ja kannustaa heitä haastateltavien väliseen vuorovaikutukseen. Haastattelurunko on tärkeä apuväline haastateltavien maahanmuuttajanuorien kanssa, joilla saattaa olla kielen kanssa epävarmuuksia. Lisäksi haastattelurunko toimii keskustelun aloittajana ja toisaalta keskustelun jatkeena. Vapautuneella ilmapiirillä pyrin rentouttamaan haastateltavia, joilla saattaa olla paljon ennakkoluuloja haastattelutilanteista esimerkiksi viranomaisten kanssa. Tilanteessa, jossa haastateltavat tulevat eri kulttuureista, se voi laukaista hyvin toisistaan poikkeavia mielipiteitä. Lisäksi kulttuurierot ovat vahvasti läsnä esimerkiksi naisten ja miesten sukupuolirooleissa. Haastattelutilanteessa on tärkeä, että naiset ja miehet erotellaan omiin ryhmiin, jolloin jokaisella on mahdollisuus kertoa oma mielipiteensä vapaasti. Ryhmiin olen tarkoituksella sekoittanut eri kansalaisuuksia, jolloin näkemykset eivät jää liian homogeenisiksi. Kielellisiin haasteisiin haastattelutilanteessa olen valmistautunut kuvakorttien avulla. Niiden avulla voin avata hankalia termejä auki, sekä antaa esimerkkejä ja keskustelunaiheita. Haastattelutilanteessa kielellisenä tukena on myös maahanmuuttajanuorten oma opettaja, jolla on kokemusta pidemmältä ajalta heidän kanssaan.

Ryhmähaastattelut tutkimusmenetelmänä maahanmuuttajanuorien kanssa oli selkeä valinta. Erilaiset kyselyt tutkimusmenetelmänä eivät toimi, sillä haastateltavien suomen kieli ei ole välttämättä samalla tasolla, kuin syntyperäisillä. Tämän takia täsmällisiä vastauksia olisi vaikea saada kirjallisessa muodossa. Ryhmähaastattelun avulla nuorista saataisiin irti myös heidän oikeat mielipiteensä, minkä lisäksi ryhmän kesken on tarkoitus luoda hedelmällistä keskustelua aiheesta. Yksilöhaastattelun avulla tuetaisiin ryhmähaastattelusta saatuja tuloksia. Yksilöhaastattelun avulla on mahdollista saada vielä yksityiskohtaisempaa tietoa nuorista. Yksilöhaastattelut pidetään ryhmähaastattelun jälkeen, jolloin etuna on valmiiksi luotu kontakti nuoriin. Yksilöhaastateltavat valitaan yhteistyössä heidän oman opettajansa kanssa. Hänellä on pidempi kokemus nuorten kanssa työskentelystä, jonka takia hänellä on parempi käsitys siitä, keltä tulisi kattavimmat vastaukset haastattelussa. Opettajalla on myös jonkinlainen käsitys siitä, jos nuori on arka, eikä pääse antamaan itsestään kaikkea ryhmätilanteessa. Haastattelurungon valmisteluun käytin aikaa, jotta se olisi mahdollisimman selkeä haastateltaville. Liitin aina kysymyksiin esimerkkejä, joiden avulla niitä olisi

helpompi ymmärtää. Haastattelut tulitisiin äänittämään ja litteroimaan, jonka jälkeen eri ryhmien haastatteluvastauksia verrattaisiin toisiinsa.

Haastattelut oli tarkoitus toteuttaa marras- ja joulukuun aikana Helsingissä. Tällöin haastateltavilla maahanmuuttajanuorilla olisi suomen kielen tunteja kaksi kertaa viikossa oman opettajan kanssa. Ryhmä oli tarkoitus jakaa noin neljän henkilön ryhmiin ja toimisin itse haastattelijana. Opettaja toimisi apuna haastattelutilanteessa, jos nuorille tulisi kielellisiä haasteita. Haastattelu-aikaa sovittaessa Uudellamaalla oli koronan takia tautitilanne pahentunut, joka viivästytti haastattelu-aikataulun tekemistä. Uusi tilanne loi haasteita opetustilanteisiin, jonka takia opettajalla kuluivat resurssit täysin niiden uudelleenjärjestämiseen. Tämän takia päätimme katsoa tilanteen kehittymistä muutaman viikon.

Marras- ja joulukuun vaihteessa tulimme hankkeen projektipäällikön ja nuorten oman ohjaajan kanssa siihen päätökseen, että haastattelut olisi pakko pitää etänä, sillä Uudenmaan tautitilanne oli jälleen pahentunut. Uusi haastatteluajankohta päätettiin marraskuun viimeisille päiville. Haastattelupäivän koittaessa rajoituksia oli entisestään tiukennettu. Lukiot ja ammatillinen koulutus siirrettiin jälleen etäopetukseen 3.12. alkaen (Helsingin kaupunki 2020). Tämä oli aiheuttanut oppilaissa väärinymmärryksiä, joiden vuoksi vain muutama oppilas oli koulussa paikalla. Oppilaista saatiin muodostettua yksi ryhmä, jota pääsin haastattelemaan Zoomin välityksellä.

Koska sain haastateltua vain yhtä ryhmää, lähetin haastattelurungon vielä sähköpostilla kirjallisessa muodossa opettajan pyynnöstä, jotta hän voisi lähettää sen eteenpäin opiskelijoille kotona vastattavaksi. En saanut sähköpostilla yhtään vastausta. Haastattelun kysymysrunko ei olisi toiminut sähköpostikyselyn runkona. Haastattelun yhteydessä oli tärkeä päästä kertomaan haastateltaville haastattelun näkökulma suhteessa kulttuuriin. Tämä ei olisi auennut heille pelkän kyselykaavakkeen välityksellä. Tämän takia mahdollisia vastauksia ei olisi voinut yleistää samaan haastattelujen kanssa.

Koska haastattelujen järjestäminen yhteistyössä Helsingin aikuislukion kanssa muodostui mahdottomaksi uusien rajoitusten myötä, oli pakko alkaa kartoittaa vastaavaa ryhmää Turun seudulta. Aika oli haastava myös Turussa, sillä koronatilanne huononi joulukuun aikana myös Turun seudulla (Hiltunen 2020). Muutamien henkilöiden kautta sain yhteyden erilaisiin organisaatioihin, jotka työskentelevät maahanmuuttajanuorien kanssa. Näitä oli muun muassa Globaalinuoret, StepEurope, Ehjä Ry, sekä

Turun kaupungin nuorisopalvelu. Valitettavasti vastaavien organisaatioiden toiminta oli lakkautettu tai nuoret toimivat etäyhteyden kautta. Tämäkään reitti ei siis mahdollistanut haastatteluja ainakaan ennen tammikuun loppua, jolloin rajoitukset saattaisivat helpottaa. Helmikuun aikana tautitilanne pysyi ennallaan, jonka takia haastattelut kasvotusten eivät olisi onnistuneet myöhempänä ajankohtana.

4.2 Kysely

Haastattelun etuna verrattuna kyselyyn on sen joustavuus. Haastattelussa on mahdollista oikoa väärinymmärryksiä ja tarkentaa kysymyksiä. Samanlaista mahdollisuutta ei ole esimerkiksi sähköpostin välityksellä lähetetyssä kyselyssä. Kyselyn lähettäjän on oletettava, että vastaaja on luku- ja kirjoitustaitoinen. Tämän lisäksi on oletettava, että vastaaja pystyy ilmaisemaan sanottavansa kirjallisessa muodossa, eikä hänellä ole vastaamiseen alentavasti vaikuttavaa ongelmaa esimerkiksi näön kanssa. Kyselyllä vastauksien kerääminen on kuitenkin tehokasta, usein ilmaista ja vähän aikaa vievää. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.1.)

Kyselyn avulla on helppo tavoittaa suurempikin vastaajajoukko. Saman kyselyn sisällä voidaan kysyä monesta eri aihealueesta, joten se on tutkimusmenetelmänä erittäin tehokas tiedonhankintakeino. Kyselyn laatija voi päättää missä muodossa tieto kyselystä saadaan. Usein tieto on sellaista, että se voidaan saattaa numeeriseen muotoon. Kyselyn heikkoutena on se, että kyselyn vastaajasta ei tiedetä, onko kysymyksiin perehdytty syvällisesti. Tällöin vastaukset saattavat olla epäluotettavia ja vääristöä kokonaisvastauksia. Kysely on kvantitatiivinen menetelmä eli tieto, jota siitä saadaan, on melko pinnallista, mutta luotettavaa. Haastattelu, joka on taas kvalitatiivinen menetelmä, tieto on syvällisempää, mutta sitä on vaikeampi yleistää. Kysely voidaan suorittaa monella eri tapaa. Suosituimmat näistä on varmasti erilaiset kyselylomakkeet, joita voidaan lähettää niin postitse tai nykyään myös sähköisesti. Näissä tapauksissa vastaaja täyttää itse lomakkeen, mutta on myös mahdollista, että kyselyn tekijä täyttää sen vastaajan puolesta esimerkiksi puhelun välityksellä. (Ojasalo ym. 2015, 121.)

Sähköpostikyselyn lähettäminen kulttuuriorganisaatioille ja heiltä vastauksen saaminen oli melko epävarma menetelmä. Tässä tilanteessa halusin kuitenkin kokeilla sitä. Aika, jolloin kyselyn lähetin oli heti tammikuun alussa, jolloin osa työntekijöistä vietti vielä lomaa. Loma-ajan lisäksi, korona aiheutti monessa paikassa varmasti haasteita. Haasteista huolimatta sain vastauksia. Kyselyn olisi voinut lähettää vielä laajemmalle

otannalle, mutta halusin tässä tapauksessa keskittyä pienempään ryhmään, jolloin myös itse pystyn paremmin hallitsemaan vastaajajoukkoa. Kyselyyn sisältyi vain kaksi avokysymystä, jonka tarkoituksena oli pitää vastauskynnys mahdollisimman matalana. Jos avokysymyksiä olisi ollut monta, olisi se vienyt enemmän myös aikaa. Kyselyn yhteyteen kirjoitin myös saatekirjeen, jonka yhteyteen kerroin opinnäytetyöstäni, sekä tilaajasta.

Kyselyn avulla on mahdollista saada määrällistä tietoa, sekä laadullista tietoa. Määrällinen tieto on kyselyä käyttäessä yleisempää. (Ojasalo ym. 2015, 134.) Vastaajajoukko kyselyssäni oli tässä tapauksessa melko pieni. Myös vastaukset olivat enemmän laadullisia, kuin määrällisiä. Näiden syiden takia vastauksia ei voida analysoida tunnuslukuihin nojaten, vaan sen sijaan laadullisesta näkökulmasta. Vastauksia analysoidessa käytin apuna ryhmittelyä. Ryhmittelyn avulla on helposti nähtävissä vastauksien eroavaisuudet ja samankaltaisuudet. Ryhmittelyn avulla on vastauksia myös helppo avata asiasta henkilölle, joka ei muuten tunne tapausta. Vaikka sain kyselyn avulla vastauksia, on niitä mahdotonta yleistää koko perusjoukkoon. Näiden vastauksien avulla on mahdollista saada hyvä pohja, jota voi lähteä laajentamaan vielä suuremmalla vastaajaryhmällä.

5 AINEISTON ANALYYSI

Aineiston analyysi koostuu tietoperustasta, haastattelusta sekä kulttuuriorganisaatioille lähettämästä sähköpostikyselystä. Etänä pidetyn Zoom-ryhmähaastattelun litteroin siltä osin kuin se oli äänen puolesta mahdollista. Teknisten ongelmien takia osa haastateltavien vastauksista puuttui, sillä ääni oli katkennut kesken vastauksien. Litteroinnin jälkeen analysoin haastattelua teemoittelun avulla. Jaoin haastattelun teemat neljään kategoriaan, jotka olivat ”vapaa-aika/harrastukset”, ”kulttuurin merkitys”, ”kulttuuripalvelut”, sekä viimeisenä ”kulttuuriala työpaikkana”. Teemat muotoutuivat kysymysrungon mukaan, jossa olin jakanut myös kysymykset kyseisten teemojen alle. Näiden teemojen pohjalta tutkin tietoperustasta vastaavia teemoja. Sähköpostikyselyn analyysin pidin itsenäisenä kokonaisuutena, sillä se ei liittynyt suoranaisesti maahanmuuttajanuoriin.

5.1 Dokumenttien analyysi

Tietoperustana käytin Milla Ukkosen tekemää pro gradu -tutkielmaa (2018), jonka aihe oli Nuoruus, vapaa-aika ja toimijuus Jyväskylässä asuvien maahan muuttaneiden nuorten naisten näkemyksiä. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella maahanmuuttajanaisten vapaa-aikaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä. Näitä tekijöitä ovat esimerkiksi vapaa-ajan ympäristöt ja tilat, sisällöt, toiminnat, sekä vapaa-ajan ihmissuhteet. Tutkimuksen haastateltavia oli 9 ja he olivat iältään 14–27-vuotiaita. Kaikki haastatteluun osallistuneet olivat naisia ja asuneet Suomessa yhdestä vuodesta yhteentoista vuoteen. Naiset olivat afganistanilaistaustaisia, kongolaistaustaisia ja kiinalaistaustaisia. Työsäään Ukkonen oli tutkinut sitä, mistä elementeistä maahan muuttaneiden nuorten naisten vapaa-aika rakentuu. Tähän sisältyi muun muassa se, millaisena he ymmärtävät vapaa-ajan ympäristönsä, sen tilat, sekä siihen sisältyvät toiminnot ja ihmissuhteet. Toisena tutkimuskysymyksenä Ukkonen tutki sitä, mitä vahvistavia ja rajoittavia tekijöitä maahan muuttaneilla naisilla oli vapaa-ajastaan ja sen eri ulottuvuuksista. (Ukkonen 2018, 26.). Tutkimusryhmän ollessa pieni tulokset eivät ole yleistettävissä, mutta antavat suuntaa ja vertailukohdetta omaan tutkimusryhmääni.

Ukkosen tutkimuksessa tehdyissä haastatteluissa tein muutamia huomioita, jotka toistuivat monella haastateltavalla. Ennen haastattelun alkua tilanne koettiin haastatelta-

vien puolelta hieman jännittäväksi, erityisesti niissä tilanteissa, jossa haastattelu tehtiin oppilaitoksen tiloissa. Osalla haastateltavista oli käytössä tulkki, joka omalta osaltaan rentoutti tilannetta. Myös haastattelija oli haastateltaville tuttu, vaikka heidän edellisestä tapaamisestaan olikin kulunut jo aikaa. Haastattelija koki, että haastattelijan ja haastateltavan välille muodostui haastattelun aikana avoin ilmapiiri, joka vaikutti positiivisesti myös vastausintoon. Ne haastateltavat, jotka loppuen lopuksi peruivat haastattelun, olivat kaikki sellaisia, jotka eivät olleet tavanneet haastattelijaa etukäteen. Haastattelijan oli tarkoitus käyttää haastatteluverkrytöinneissa lumipallo-otantaa, jolloin hän saisi uusia haastateltavia ensimmäisten haastateltavien kautta. Tämä ei kuitenkaan toiminut, eikä haastateltavat halunneet antaa tuttavien yhteystietoja eteenpäin. (Ukkonen 2018, 36–38.)

Haastatteluissa korostui se, että naiset olivat paljon kotona. Koulun jälkeen tultiin usein suoraan kotiin, jonka jälkeen tehtiin läksyjä iltaan asti, ennen nukkumaanmenoa. Kavereita nähtiin useimmiten vain viikonloppuisin vapaa-ajalla ja arkisin koulussa. Perheen kanssa koettu yhteinen aika koettiin myös tärkeäksi. Opiskeluiden eteneminen ja läksyjen lukeminen, sekä kokeisiin opiskelu koettiin tärkeäksi ja siihen haluttiin panostaa. Osalla oli myös harrastuksia, joita pystyi harrastamaan kotona. Usein kodin ulkopuolella tapahtuvat harrastukset liittyivät liikuntaan ja näissä käytiin kerran tai kaksi kertaa viikossa, arkena tai viikonloppuisin. Uskontoon liittyvät tapahtumat liitettiin vapaa-aikaan usein viikonloppuisin. Kirjaston palvelut mainittiin myös, sillä ilmainen käyttöhintaa koettiin houkuttelevaksi. Haastateltavat naiset pitivät myös erilaisista juhlista ja esimerkiksi häät mainittiin suurena ja odotettuna juhlana. (Ukkonen 2018, 58–62.)

Toisena analysointi kohteena on Elina Leinosen tekemä tutkimus vuodelta 2013. Tutkimus on tehty Helsingin kaupungille ja tutkimuksen nimi on Perheen sukupolvisuhteet ja kotoutuminen nuorten näkökulmasta. Tutkimukseen osallistui 81 maahanmuuttajanuorta pääkaupunkiseudulta. Haastattelut, joita tässä on analysoitu, on tehty 15 henkilölle tästä 81 henkilön kokonaismäärästä. Näistä haastateltavista 7 oli tyttöjä ja poikia oli 8. Haastateltavat olivat iältään 13–18-vuotiaita. Haastatteluryhmän Suomessa oloaika, sekä lähtömaat vaihtelivat laajasti. Lähtömaita oli mm. Somalia, Iran, Irak ja Kiina. Haastatteluista saadulla materiaalilla ei pyritä yleistettävyyteen, vaan enemmän tuomaan esille nuorten näkökulmaa asioihin. Tutkimuksen tavoitteena on

tarkastella maahanmuuttajanuorten sukupolvisuhteita perheessä maahanmuuton jälkeen. Tätä roolia tarkastellaan myös suhteessa vapaa-ajanviettoon. (Leinonen 2013 ,14–15.) Näiden teemojen takia tutkimusta voidaan verrata myös omaan haastatteluuni.

Haastatteluissa kävi ilmi, että kaverit ja harrastukset koettiin tärkeäksi osaksi vapaa-aikaa. Vastauksissa oli kuitenkin nähtävissä, että suurin osa vapaa-ajasta vietettiin kotiympäristössä. Harrastaminen nähtiin positiivisessa valossa, sillä sen avulla nuoret pysyvät pois epäterveellisistä elämäntavoista kuten päihteiden käytöstä. Jotkin vastaajat kokivat, että harrastukset veivät liikaa aikaa vapaa-ajasta. Tällaiset harrastukset usein lopetettiin kesken. Osa vastaajien vanhemmista kokivat myös, että harrastukset eivät saisi viedä liikaa aikaa. Tällöin jäisi aikaa myös kotitöille, sekä kouluun panostamiselle. Kaikkien vanhemmat eivät ymmärtäneet harrastusten tärkeyttä kotiutumisen edesauttajana. Nuorille, harrastukset muodostavat tärkeän sosiaalisen ympäristön, jossa on mahdollisuus tutustua muihin maahanmuuttajiin, sekä kantasuomalaisiin. Tämä taas edesauttaa kotiutumista ja esimerkiksi kielen oppimista. (Leinonen 2013 ,41–42.)

Kolmanneksi analysointi materiaaliksi otin tutkimuksen, jonka näkökulmana on liikunnanharrastaminen monikulttuuristen nuorten keskuudessa. Haastatteluja on toteutettu Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen - tutkimushankkeen yhteydessä. Hankkeeseen osallistuneet monikulttuuriset nuoret olivat iältään 13–25-vuotiaita. Haastatteluiden perusteella huomattiin, että monikulttuuriset nuoret harrastavat enemmän sosiokulttuurisesti orientoituneita lajeja, kuin suoritusorientoituneita lajeja. Tällaista käyttäytymistä huomattiin erityisesti lyhyen aikaa Suomessa olevilla maahanmuuttajapojilla. Maahanmuuttajapojilla koettiin olevan erityisen suuri kulttuurinen etäisyys valtaväestöön. He kokivat urheilulliset idolit tärkeiksi ja urheiluharrastukseen oli myös helpompi päästä sisään, vaikka kielitaito ei olisi vielä karttunut. Urheilun voidaan ajatella siis olevan ennakkoluuloja ja rasismia vähentävänä toimintana, varsinkin jos lajivalmentajat tukevat tätä prosessia. Välillä itse urheilulaji saattaa olla sellainen, joka sisältää monikulttuurisia elementtejä. Tutkimuksessa on mainittu tällaiseksi lajiksi esimerkiksi skeittaus. Teknologian avulla on helppoa pitää yhteyttä saman lajin harrastajiin eli muihin skeittaajiin. Ulkomailta on taas helppo mennä saman lajin harrastajien pariin ja tällöin monikulttuurisuudesta on

hyötyä yhteisen kielen kannalta. Tutkimuksessa oli haastateltu myös maahanmuuttajanaisia urheiluharrastuksesta. (Kim 2009, 163–166.) Heille Suomessa koettu urheiluharrastus saattaa olla ensikosketus urheiluun, sillä joissain maissa urheilu liitetään pelkästään miehiseen maailmaan (Laine 2004). Urheilu tuo monella tapaa tyttöjen ja poikien erot esiin esimerkiksi tyttö- ja poikajoukkueiden takia tai jakamalla harrastajia eri painoluokkiin. Myös urheilussa käytettävä vaatetus tai erilaiset kisa-asut voivat luoda haasteita maahanmuuttajatytöille. Heidän perheissään saattaa olla tiukka käsitys siitä, millaisia vaatteita tyttöjen tulisi pitää. (Kim 2009, 167.)

5.2 Haastattelun analyysi

Viimeisenä aineistona on oma tekemäni ryhmähaastattelu Helsingin aikuislukion oppilaille. Haastattelu toteutettiin etänä ja paikalla oli minun lisäksi oppilaiden oma ohjaaja Otto Rantanen. Haastattelu tehtiin luokkahuoneessa ja haastattelussa oli mukana kolme naispuoleista oppilasta. Tärkeänä apuna haastattelutilanteessa oli heidän omaohjaajansa Otto, joka antoi haastateltaville esimerkkejä, auttoi kysymysten ymmärtämisessä, sekä kannusti vastaamisessa. Olen luonut jokaiselle haastateltavalle oman koodin, jotta vastaajien anonymiys säilyisi. Haastateltavien koodit ovat ”H1...H3” väliltä.

Ryhmähaastattelun pitäminen netin välityksellä oli melko haastavaa. Sen lisäksi, että äänenlaatu oli paikoin huono tai olematon, maskit vaikeuttivat puheen seuraamista. Kun ääni ei kuulunut kunnolla ja vastaajat joutuivat toistamaan vastauksia, se lisäsi selkeästi jännittyneisyyttä. Oma haastattelijan rooli jäi etäiseksi ja vuorovaikutusta haastateltavien välille oli vaikea luoda. Ennen haastattelua olisi kaivattu pidempi alustus, jonka aikana olisi ollut mahdollista luoda luottamussuhde haastateltavien välille. Haastattelun loppuvaiheessa nuoret selkeästi rentoutuivat. Olin myös aliarvioinut nuorten kielitaidon. Kielellisesti haastattelu sujui hyvin ja he olivat selkeästi kiinnostuneita haastattelun motiiveista, sekä kulttuurituottajan työstä. Olin tarkoituksella minimoinut haastattelun syyt, sillä opinnäytetyö saattaisi olla heille vaikeasti ymmärrettävä aihe. Olin ainoastaan maininnut OppiJana-hankkeen ja sen, että tutkimus liittyy hankkeeseen. Saman päivän aikana oli tarkoitus haastatella myös toista ryhmää etäyhteyden välityksellä, mutta uutta ryhmää ei saatu enää saman päivän aikana kokoon.

Kaikki kolme haastateltavaa olivat kotoisin Lähi-Idän maista. Vapaa-aika kului kaikilla enimmäkseen kotona tai kotona tapahtuvien harrasteiden parissa. Näitä harrasteita oli

mm. lukeminen, television katselu, sekä maalaaminen. Kotona tapahtuvat harrastukset ovat usein ilmaisia tai lähes ilmaisia. Haastateltavilta kysyttäessä unelmien harrastuksesta, jos se voisi olla mikä vain, se oli selkeästi kalliimpi ja joka vaatisi rahallista sitoutumista pidemmäksi aikaa. Näitä oli esimerkiksi erilaiset urheilulajit. Poikkeusaika ei ole vaikuttanut näiden nuorten vapaa-ajan viettoon, sillä aikaa vietetään muutenkin paljon kotona. Kulttuurin he näkevät rikkautena, sillä se on jokaisella henkilökohtainen ja erilainen.

Kulttuuripalveluiden käyttäminen on nuorille melko vierasta. Paikkoja, jossa kulttuuritapahtumia järjestetään ei osattu nimetä. Yksi haastateltavista sanoi käyttävänsä kirjaston palveluita, mutta erilaisissa tapahtumissa käydään harvemmin tai ei koskaan. Vastaajien syynä tähän käymättömyyteen on vieraat paikat ja vieraat ihmiset. Ihmisiä saattaa olla myös liikaa kerralla samassa paikassa, mikä koettiin ahdistavana. Ajan puute mainittiin myös syynä siihen, miksi tapahtumissa ei käydä. Nuoret itse olisivat kiinnostuneita käymään esimerkiksi muotinäytöksissä tai taidenäyttelyissä. Häät nähtiin myös mieleisenä tapahtumana, jossa voisi käydä useamminkin. Konkreettisia paikkoja, jossa kulttuuritapahtumia järjestetään, vastaajien oli vaikea nimetä. Kirjasto mainittiin kuitenkin yhtenä. Tapahtumien saavutettavuus koettiin vaihtelevasti. Vastaajien mukaan saavutettavuus riippuu paljon paikasta ja ihmisistä.

Se riippuu paikasta, se on vaikee jos on pelkästään esimerkiksi ruotsalaisia me ei ehkä ymmärretä tai jotkut suomalaiset ei myöskään ymmärrä niin paljon ruotsia silleen, jos toinen kieli on saksa, ranska, arabia, se riippuu paikasta. (H1.)

Haastateltavilta kysyttiin myös, millä kulttuurialalla voisi nähdä itsensä tekemässä töitä.

Onks televisioala? (H2.)

Joo se on. (Haastattelija)

Tämmöset perheohjelmat, ne on hauskoja ohjelmia. (H2.)

(--) (H1.)

Sä voisit maalata työksesi? (Ohjaaja)

No mun mielestä, maalaaminen on ku mulla on aikaa tai silleen vapaalla mut en ehkä haluis olla töissä siellä tai tällä alalle, ei. Mä en tiä...(H1.)

5.3 Mitä nuoret haluavat?

Vertailuaineiston ja haastattelun pohjalta voidaan päätellä, että erityisesti maahanmuuttajatytöt ja -naiset viihtyvät paljon kotona perheidensä kanssa. Harrastukset saattavat tapahtua kotiympäristössä tai esimerkiksi liikuntaharrastukset tapahtuvat kodin ulkopuolella. Syitä siihen miksi nuoret eivät harrasta on monia. Aika voidaan kokea rajalliseksi tai jotkin harrastukset voivat olla liian kalliita. Nuorille on myös tärkeä viettää vapaa-aikaa kavereiden kanssa. Toisaalta harrastukset nähdään hyvänä paikkana tavata uusia ystäviä sekä kehittää omaa kielitaitoaan. Tässä näkemyksessä on paljon eroa tyttöjen ja poikien välillä. Tytöt ovat arempia lähtemään yksin uusien harrastusten pariin, varsinkin jos kotoa ei saa tähän kannustusta. Pojat lähtevät uusiin harrastuksiin ennakkoluulottomammin, erityisesti urheiluharrastukset kiinnostavat heitä. Pojat eivät myöskään koe samanlaisia paineita vanhemmilta, kuin tytöt. Vanhempien mielipiteellä koetaan kuitenkin myös olevan vahva vaikutus harrastusten valinnassa. Monien nuorien vanhemmat kokivat, että olisi tärkeää keskittyä opiskeluun enemmän kuin harrastuksiin tai ystäviin.

Kulttuuritapahtumien tapahtumapaikat olivat nuorille epäselviä. Tämän takia voi päätellä, että kulttuuri- ja vapaa-ajan tapahtumilla tai harrastuksilla ja niiden mainonnalla ei ole välttämättä tavoitettu maahanmuuttajanuoria niin laajasti, kuin olisi haluttu. Myös vähemmistöryhmille suunnattuja harraste- ja vapaa-ajan ryhmiä lisäämällä, saataisiin lisättyä näkyvyyttä ja kiinnostusta alaa kohtaan. Erityisesti maahanmuuttajatytöt ovat arkoja lähtemään kodin ulkopuolelle, joten pelkästään tytöille suunnatut tapahtumat tai harrasteet saisivat heidät paremmin mukaan.

5.4 Kulttuuriorganisaatiot

Maahanmuuttajanuorien haastattelun lisäksi tutkin kulttuurialan organisaatioiden kiinnostusta tarjota nuorille harjoittelupaikkoja. Hankkeen puitteissa oli kevään aikana tehty jo listaa organisaatioista, joita olisi hyvä saada mukaan. Listan painopiste oli sosiaalialan paikoissa. Alustavasti mukaan oli mietitty mm. Nuorten akatemiaa, Poikien taloa, sekä Mereota. Tehtävänäni oli kartoittaa näiden lisäksi kulttuurialan organisaatioita, joilla olisi mahdollisuus tarjota harjoittelupaikkoja. Koronan vuoksi osa kulttuurialan toiminnoista oli keskeytynyt, joten keskityin erityisesti pienempiin kulttuuriorganisaatioihin. Näistä olisi helpompi tavoittaa oikea ihminen, joka osaisi vastata kysymyksiini. Lähetin kirjastoille myös kyselyn. Vastauksena sain kuitenkin, että

sillä ei ole mahdollisuutta lähteä mukaan. Maahanmuuttajanuorien vastauksien pohjalta tutkin myös erilaisia televisio- ja elokuva-alan tuotantoyhtiöitä. Näitä oli mm. Fremantle, Yellow Film & Tv ja Nouhau. Tämänkaltaisiin suurempiin yhtiöihin oli kuitenkin mahdotonta löytää yhteystietoja oikealla henkilöllä.

Valmistelin kartoitusta varten muutaman avokysymyksen, jonka lähetin sähköpostin kautta organisaatioiden toiminnanjohtajalle tai organisaation yleiseen sähköpostiosoitteeseen. Potentiaalisia organisaatioita löysin sosiaalisen median kautta. Tutkin Helsingin alueen kulttuurioorganisaatioita Instagramin kautta. Oranssi Ry:n Instagram sivun kautta löysin muita vastaavia yhdistyksiä. Yhteystiedot etsin nettisivujen kautta. Aluksi lähetin kyselyn 11 yhdistykselle. Mukana oli eri alan yhdistyksiä mm. sirkukseen, taiteeseen ja urheiluun liittyen. Kyselyssäni oli kaksi kysymystä: ” Olisiko teillä kiinnostusta tarjota maahanmuuttajanuorille vapaaehtoistyöpaikkoja?” ja ” Jos on, niin minkälaista työtä teillä olisi tarjolla?”. Yhteensä sain vastauksia kuusi kappaletta ja niistä neljällä oli tarjota vapaaehtoistyöpaikka nuorelle. Viittaan näihin kuuteen vastaajaan kirjaimilla A-F, jotta niitä ei voi suoraan yhdistää myöhemmin esiteltäviin toimijoihin. Kirjaimet ovat sattumanvaraisessa järjestyksessä.

Pienemmät yhdistykset kokivat aiheen tärkeäksi. C-vastaajalla oli jo muutama harjoittelija, minkä takia ei ollut ohjausresursseja uusille harjoittelijoille. E-vastaajalta tuli vastaus, että koronan takia harjoittelua on vaikea järjestää, sillä kaikki työ tapahtuu etänä. B-vastaajalle OppiJana -hanke oli jo tuttu:

Meillä oli jo hankkeen kautta kaksi nuorta vapaaehtoistöissä marraskuussa ja jatkamme heidän kanssaan heti kun koronarajoitukset taas sallivat lähiopetuksen. Eli kyllä, olemme jatkossakin kiinnostuneita ottamaan nuoria vapaaehtoistöihin. Aiemmat kaksi olivat mukana kerran viikossa [organisaation toimiala] apukäsinä. Voisimme myös tarvita yhden nuoren esimerkiksi kerran viikossa auttamaan monenlaisissa vaihtelevissa töissä. (Vastaaja B.)

Työtehtävien lisäksi B ehdotti mahdollista työaikaa:

Löytyisikö teillä mahdollisesti nuorta, jota kiinnostaisi tuollaiset vapaaehtoistyöt? Minä annan tarkat ohjeet tehtäviin, joten niistä ei tarvitse selviytyä itsenäisesti. Työaika olisi esimerkiksi maanantaisin klo 11–15 tai miten sopisimmekaan. Työpaikkana on [paikan sijainti]. (Vastaaja B.)

Seuraavaksi olen jakanut niiden kulttuuriorganisaatioiden vastaukset, joilta tehtäväkuvauksia sain, kahteen tehtäväkategoriaan tehtävien luonteen perusteella:

Kulttuurialan tehtävät:

- roudaaminen eli tavaroiden kantaminen esimerkiksi tapahtumapaikalla
- tapahtumissa avustaminen
- valokuvaaminen
- mainosten jakaminen
- muut avustavat tehtävät tapahtuma- ja festivaalituotannossa

Huoltoalan tehtävät:

- keittiövastaava
- työvälineiden putsaus ja järjestely
- työvälineiden hankinta ja nouto
- avustavat toimistotyöt
- huoltotyöt
- siivous

Vapaaehtoistyöpaikkaa tarjoavat organisaatiot ja toimintakuvaukset:

Girls Rock! Finland/Särö:

Girls Rock! Finland, uudelta nimeltään Särö on voittoa tavoittelematon yhdistys. Se toimii vapaaehtoisvoimin ja järjestää erilaisia bändileirejä, sekä ylläpitää bänditreenistä. Yhdistyksen toiminta on suunnattu trans -ja cis-sukupuolisille tytöille ja naisille ja muille trans-ja muun-sukupuolisille ihmisille. (Särö 2020.)

Sirkus Magenta:

Sirkus Magenta on Suomen johtavia sosiaalisen sirkuksen toimijoita. Se haluaa sirkuksen avulla tukea elämäntaitojen kehittymistä. Toimintaa järjestetään erityistä tukea tarvitseville ihmisille, sekä harrastustoimintaa ja sirkuselämyksiä. Sirkuksen avulla on mahdollista oppia mm. vuorovaikutustaitoja. Toimintaa järjestetään vauvoille, kuin myös aikuisille. Se on palkittu hyvinvointia ja tasa-arvoa edistävästä toiminnasta. (Sirkus Magenta 2021.)

Zodiak Tanssin aluekeskus:

Zodiak on Helsingin ainoa nykytanssille omistautunut esitys- ja tuotantotaho. Se järjestää myös kursseja ja tapahtumia kaikille avoimesti. Vuosittainen kansainvälinen tapahtuma Sivuaskel-nykytanssifestivaali on heidän suurin tapahtuma-alan projektinsa. (Zodiak 2021.)

Parkourkeskus:

Parkourkeskus tarjoaa liikkumista kaikenikäisille. Myös kursseja ja tilaustapahtumia on mahdollista ostaa. Sen yksi tärkeistä arvoista on yhdenvertaisuus, sekä tarjota liikuntaa ilman syrjintää tai kilpailua. Parkour on lajina helppo aloittaa, sillä kehittyminen on nopeaa ja tunnit voidaan räätälöidä jokaisen taitotason mukaan. (Parkourkeskus 2021.)

6 MITEN NUORET JA KULTTUURIORGANISAATIOT SAADAAN YHTEEN?

Se, miten nuoret ja kulttuuriorganisaatiot saadaan yhdistettyä, voi olla haastavaa ilman OppiJana-hankkeen kaltaisia projekteja. Maahanmuuttajanuoria voi olla haastava tavoittaa, varsinkin jos he viihtyvät paljon kotiympäristössään. Hyvä paikka, jossa nuoria voisi tavoittaa, on koulut. Kulttuuriorganisaatioiden olisi hyvä esitellä toimintaansa kouluympäristössä, jolloin nuorten kiinnostus saataisiin heräämään. Myös erilaiset ryhmäytymispäivät, joita hankkeen puitteissa pidettiin, voisivat saada innostuksen heräämään luonnollisessa ympäristössä. Nuorison keskuudessa on myös vahvasti läsnä lumipalloeefekti. Kun yksi nuori kiinnostuu jostakin, hän pyytää mukaan yhden kaverin tai ainakin kertoo omasta mielenkiinnostaan eteenpäin. Muita tapoja tavoittaa nuoria on kaupunkien omat Tyttöjen talot ja Poikien talot, sekä jalkautuva nuorisotyö. Kiinnostuksen herättäminen vaatii fyysistä läsnä olemista ja luottamussuhteen pidentämisestä luomista. Tällä tavoin erityisesti maahanmuuttajatyttöjä voitaisiin saada liikkeelle. Ehdottoman tärkeää on avoimuus kulttuuriorganisaatioiden suunnalta. Maahanmuuttajanuorien vanhemmat saattavat olla ennakkoluuloisia, joten on tärkeää kertoa heti aluksi asiasta avoimesti ja mahdollisuuksien mukaan tulkin välityksellä.

Koronan hieman muuttaessa alkuperäistä suunnitelmaa opinnäytetyöstäni, antoi se myös mahdollisuuden pohtia, miten työtä saisi kehitettyä ”normaali” oloissa eteenpäin. Helsingin aikuislukion maahanmuuttajanuorten haastattelut olisi tärkeä saada toteutettua. Tällä tavalla saataisiin tietoa juuri heidän mielenkiinnon kohteistansa ja tarpeistaan. Nämä haastattelut olisi hyvä pitää ryhmähaastatteluina, jotta ryhmästä saadaan tukea haastattelutilanteeseen. Haastattelut tulisi myös suorittaa kasvokkain, jotta haastateltaviin saataisiin luotua luottamussuhde. Haastattelut piti aluksi pitää hankkeen yhteisessä ryhmäpäivässä, jolloin paikalla on nuoria, sekä opettajia. Tämän kaltainen tilanne olisi hyvä, erityisesti jos haastattelijalla pääsisi osallistumaan aamupäivästä nuorten kanssa toimintaan, jonka jälkeen iltapäivällä olisi haastattelut. Tällöin nuoret ovat paremmin virittäytyneet haastattelutilanteeseen, sekä haastattelijalla olisi joku tuttu. Tilanteessa, jossa haastattelijalla on läsnä, on helpompi ottaa mukaan esimerkiksi kuvakortteja kielen ymmärtämisen tueksi. Kun haastattelijalla on fyysisesti läsnä haastattelutilanteessa, niin se myös helpottaa haastattelijan ja nuorten oman opettajan yhteistyötä. Nuorten suomen kielen ymmärtämistä ei kannata myöskään väheksyä. Osa ryhmästä voi ymmärtää kieltä hyvin, jonka takia haastattelun syyt kannattaa ottaa

esille. Opinnäytetyö saattaa olla haastava ymmärtää, mutta yksinkertaistetusti siitä kannattaa kertoa. Oppijana-hanke itsessään on nuorille selkeä, mutta kulttuurituottajan ammatti ja työkenttä saattavat kiinnostaa nuoria.

Nuorten haastattelujen lisäksi olisi hyvä jalkautua kulttuuriorganisaatioihin ja tutkia niiden kiinnostusta lähteä tarjoamaan työtä maahanmuuttajanuorille. Ilman koronarajoituksia voisi vierailla organisaatioissa, kertoa hankkeesta, sekä haastatella henkilöstöä kasvotusten. Kasvotusten olisi helpompi innostaa mukaan, sillä pelkkä sähköpostikysely saattaa jäädä etäiseksi. Kulttuuriorganisaatioita kannattaisi ottaa myös heti alussa mukaan maahanmuuttajanuorten yhteisiin ryhmäpäiviin, jossa he voisivat esitellä toimintaansa. Tällöin nuorilla olisi jo valmiiksi käsitys näistä paikoista ja mahdollisista työtehtävistä.

7 OMA POHDINTA

Kaikista muutoksista huolimatta sain koottua opinnäytetyöstäni hyvän kokonaisuuden, josta on mahdollista kehittää tutkimusta vielä eteenpäin. Tärkeimmäksi saavutukseksi tutkimuksesta on ehdottomasti ollut kulttuuriorganisaatioihin luodut kontaktit ja niiden mielenkiinnon herättäminen. Vaikka tilanne olisi ollut ”normaali” ja koronatilannetta ei olisi ollut, niin uskon silti, että haastateltavien saaminen olisi ollut työlästä. Tosin tässä tilanteessa niiden hankkiminen muodostui mahdottomaksi. Vaikka tekovaihe oli osittain erittäin haastava, niin koin saavani täyden tuen tilaajan ja opinnäytetyöohjaajan puolelta. Tilanteeseen pystyttiin yhdessä reagoimaan nopeasti ja suunnitelmia pystyttiin muuttamaan sen mukaan. Ehkä olisi ollut mahdollista saada aiheesta vielä enemmän tietoa esille jollakin muulla tiedonhankintamenetelmällä ja hyödyntämällä vielä enemmän kaikkea pientä tietoa, mutta hankalassa tilanteessa oli helpointa kulkea itselle selkeintä reittiä.

Jotta haastatteluista olisi saatu luotettavaa tietoa, niin olisi ollut tärkeää, että Helsingin aikuislukion koko noin 40 henkilön luokka olisi osallistunut haastatteluihin. Tällöin olisi saatu monipuolista tietoa, niin tyttöjen, kuin myös poikien näkemyksistä. Olin myös miettinyt haastattelurunkoa vielä uudelleen. ”Lämmittelykysymyksiä” olisi voinut olla muutama alussa lisää ja esimerkkien antamista kysymysten yhteydessä pitäisi miettiä vielä uudelleen. Toisaalta ne olivat tarpeellisia ainakin osissa kysymyksistä, mutta jos niitä antoi liikaa, niin usein se ei aktivoinut nuoria miettimään asiaa itse.

Kulttuurin koin aiheena melko haastavaksi, varsinkin kun omassa tapauksessa siihen liittyi kulttuuri tietystä näkökulmasta. Haastattelua tehdessä huomasin, että nuoret ajattelivat kulttuuria juuri kielellisestä näkökulmasta, huolimatta siitä, että olin pohjustanut tutkimukseni näkökulmaa. Kulttuurin selittäminen vapaa-ajan näkökulmasta tuntui synnyttävän enemmän hämmennystä. Varsinkin kun haastateltavien kulttuurinen elämä rajoittui suurimmalta osin kotiympäristöön. Toisaalta olisi ollut mielenkiintoista tutkia myös alueellisia eroja kulttuurin ymmärtämisessä. Uskon, että Helsingin ja Turun välillä olisi jo löytynyt paljon eroavaisuuksia. Jos tutkimusta varten olisi saanut mukaan haastateltavia myös muista kaupungeista, olisi se antanut paremman kuvan koko Suomen tilanteesta.

Kaikesta huolimatta sain koottua maahanmuuttajanuorista hyvän tietopaketin, jonka avulla on helpompi ymmärtää heitä, sekä löytää paikkoja, joista heidät voi tavoittaa. Tutkimustietoa, erityisesti juuri kulttuurin ja vapaa-ajan näkökulmasta ollessa melko vähän, on tärkeää saattaa tämä tieto samaan paikkaan. Työni voisikin toimia esimerkiksi nuorisotyössä lähteenä, kun mietitään mistä näitä nuoria voidaan saavuttaa tai mistä he voisivat olla kiinnostuneita. Niin kuin lähes jokainen kanssani kommunikoinut kulttuuriorganisaatio sanoi, aihe on tärkeä ja sen merkitys myös varmasti kasvaa vuosien saatossa.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 2009. Snobismista kaikkiruokaisuuteen: musiikkimaku ja koulutus-taso. Teoksessa Mirja Liikkanen (toim.): Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valin-nat. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University

Berry, John 1997. Lead Article. Immigration, Acculturation and Adaptation. Applied Psychology. An International Review 46 (1) 1997: 5–68. Viitattu 5.1.2021. <https://www.ucd.ie/mcri/resources/Dermot%20Ryan%20Reading.pdf>

Fjällström 2013. Ovenavaus maahanmuuttajille: Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalve-luiden saavutettavuuden parantaminen Hämeenlinnan kaupungissa. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kulttuurituotannon koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 15.2.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/60055/Fjallst-rom_Emmi-Elina.pdf?sequence=1

Helsingin kaupunki -ajankohtaista koronasta 2020. Kasvatus ja koulutus. Koronavi-rustilanteeseen liittyvät poikkeusjärjestelyt kouluissa. Viitattu 11.1.2021. <https://www.hel.fi/helsinki/korona-fi/kasko-palvelut/kasko>

Hiltunen, Tarja 2020. Yle uutiset. Korona tilanne huononee Turussa -yläkouluihin on toimitettu miljoona maskia. Viitattu 11.1.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11689016>

Joroinen, Tuula 2009. Ikä, sukupuoli, elämänvaihe, koulutus ja kulttuuritausta vapaa-ajan valintojen taustalla. Vapaa-ajan harrastusten merkitys ja suuntautuminen – kan-taväestön ja ulkomaalaistaustaisten vertailua. Teoksessa Tuula Joroinen (Toim.) Maa-hanmuuttajien vapaa-aika ja kulttuuripalvelut pääkaupunkiseudulla. Helsingin kau-pungin tietokeskus 2009 tutkimuksia 4.

Kim, Heli 2009. Miten monikulttuurista liikuntaa ja urheilu Suomessa on? Monikult-tuuristen nuorten puheenvuoro. Teoksessa Päivi Harinen, Veronika Honkasalo, Anne-Mari Souto, Leena Suurpää (toim.): Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimus-seura, julkaisuja 91. Helsinki: Hakapaino.

Lahtinen, Anna-Maija 2020. Salam, marhaba,moro. Humakin blogijulkaisut. Viitattu 19.2.2021. <https://www.humak.fi/blogit/salam-marhaba-moro/>

Leinonen, Elina 2013. Perheen sukupolvisuhteet ja kotoutuminen nuorten näkökulmasta. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tutkimuksia 2013:3. Helsinki: Edita Prima Oy. Viitattu 31.1.2021. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/13_11_29_Tutkimuksia_3_13_Leinonen.pdf

Lesonen, Antti & Pikkuhookana, Erika & Salmela, Tuyaara 2019. Maahanmuuttajanuorten kotoutumisen edistäminen harrastustoiminnan kautta. Oulun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 21.1.2021. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/263615/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6Antti_Lesonen_Erika_Pikkuhookana_Tuyaara_Salmela.pdf?sequence=2

Litewka-Anttolainen, Anna 2018. Taide- ja kulttuuritoiminta maahanmuuttajien kotouttamisprosessissa Pohjois-Pohjanmaalla. Oulun ammattikorkeakoulu, kulttuurituottamisen ja luovan talouden tutkintaohjelma (YAMK). Opinnäytetyö. Viitattu 19.1.2021. [Litewka-Anttolainen Anna.pdf \(kulttuuriakaikille.fi\)](#)

Maijala, Hanna-Mari 2014. Maahanmuuttajien kotouttaminen liikunnan avulla – Kehittämishankkeiden seuranta ja arviointi vuosilta 2011–2013. Viitattu 20.1.2021. <https://www.likes.fi/filebank/1370-Maahanmuuttajien-kotouttaminen-liikunnan-avulla2014.pdf>

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 5. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025. 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:20. Viitattu 20.1.2021. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79811/okm20.pdf>

Oppijana 2020. Ohjausryhmän kokouksen pöytäkirja 5.10.2020. Ei julkaistu.

Parkourkeskus 2021. Meistä. Viitattu 31.1.2021. <https://parkourkeskus.fi/meist%C3%A4>

Peltonen, Selene 2005. Somalinuorten kulttuurisen identiteetin muotoutuminen diasporassa. Elämää etnisen identiteetin ja suomalaisen yhteiskunnan välissä. Turun yliopisto. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, sosiologian laitos. Pro gradu -tutkielma. Siirtolaisuusinstituutti 2005. Web Reports No. 10. Viitattu 6.1.2021.

<https://docplayer.fi/amp/3140335-Somalinuorten-kulttuurisen-identiteetin-muoutuminen-diasporassa.html>

Pietilä, Ilkka 2017. Ryhmäkeskustelu. Teoksessa Matti Hyvärinen & Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvoori (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Kustannusosakeyhtiö Vastapaino 2017.

Pyykkönen, Miikka 2012. Freedom, Civility and Activeness. On the government of leisure self-formation of Finnish multicultural youth. Nordic Journal of Migration Research, 2 (1), 16-25. Viitattu 27.10.2020. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/41506/pyykkonenfreedomcivilityandactiveness.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pyykkönen, Miikka & Saukkonen, Pasi 2015. Vähemmistöt, monikulttuurisuus ja kulttuuripolitiikka. Teoksessa Ilkka Heiskanen & Anita Kangas & Ritva Michell (toim.) Taiteen ja kulttuurin kentät: Perusrakenteet, hallinta ja lainsäädäntö. Tietosanoma Oy julkaisuja, 375–402.

RR-tietopalvelu 2020. Euroopan sosiaalirahasto. OppiJana - Maahanmuuttajanuoret vapaaehtoistyössä – oppia opiskelijalle ja järjestölle. Euroopan sosiaalirahaston (ESR) rahoittaman hankkeen kuvaus. Viitattu 30.1.2021. <https://www.eura2014.fi/rrtiepa/projekti.php?projektkoodi=S21961>

Ruutiainen, Päivi 2020. Taide, kulttuuri ja harrastaminen kotoutumisen tukijana. Teoksessa Päivi Ruutiainen & Tiina Valkendorff (toim.) Porukalla pääosaan Et tiedä rajojasi jollet ylitä niitä. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 92. Viitattu 30.1.2021. [porukalla-paaosaan-et-tieda-rajojasi-jos-et-ylita-niita.pdf \(humak.fi\)](http://porukalla-paaosaan-et-tieda-rajojasi-jos-et-ylita-niita.pdf)

Saukkonen, Pasi 2010. Kotouttaminen ja kulttuuripolitiikka. Cuporen julkaisuja. Uudistuva kylä kaupungissa-hankkeen loppuraportti 2012. Hämeenlinnan kaupunki.

Sirkus Magenta 2021. Esittely. Viitattu 31.1.2021. <https://sirkusmagenta.fi/sirkus-magenta/mika-ihmeen-magenta/>

Suomen mielenterveysseura 2021. Kulttuuri lisää hyvinvointia. Viitattu 19.2.2021. <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/hyvinvointi/kulttuuri-lis%C3%A4%C3%A4-hyvinvointia>

Suominen, Anni 2021. Vapaaehtoistyötä maahanmuuttajanuorille. Email girlsrockfinland@gmail.com 20.1.2021.

Suominen, Anni 2021. Vapaaehtoistyötä maahanmuuttajanuorille. Email silja.kyyti-nen@sirkusmagenta.fi 11.1.2021.

Suominen, Anni 2021. Vapaaehtoistyötä maahanmuuttajanuorille. Email ari.tenhula@zodiak.fi 7.1.2021.

Suominen, Anni 2021. Vapaaehtoistyötä maahanmuuttajanuorille. Email info@par-kourkeskus.fi 6.1.2021.

Särö 2020. Meistä. Viitattu 31.1.2021. <https://www.saromusiikki.fi/i ihmiset>

Ukkonen, Milla 2018. Nuoruus, vapaa-aika ja toimijuus Jyväskylässä asuvien maahanmuuttaneiden nuorten naisten näkemyksiä. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Nuorisotyön ja nuorisotutkimuksen pro gradu -tutkielma. Viitattu 31.1.2021. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/102858/1518165673.pdf?sequence=1>

TEM 2016. Valtion kotouttamisohjelma vuosille 2016–2019 ja valtioneuvoston periaatepäätös Valtion kotouttamisohjelmasta. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 19.1.2021. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79075/TEM-jul_45_2016_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y

THL 2020. Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus. Maahanmuutto ja hyvinvointi. Maahanmuuttajalasten, -nuorten ja -perheiden terveys. Viitattu 15.2.2021. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajalasten-nuorten-ja-perheiden-terveys>

Tiilikainen, Marja 2003. Arjen islam. Somalinaisten elämää Suomessa. Tampere: Vas-tapaino.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Työ- ja elinkeinoministeriön kotouttamisen osaamiskeskus 2021. Maahanmuuttajanuoret ja Suomessa syntyneet ulkomaalaistaustaiset -tutkimuswebinaari. Tapahtumakutsu 8.2.2021. Viitattu 15.2.2021. <https://kotouttaminen.fi/tapahtumat/2021-02-08/maahanmuuttajanuoret-ja-suomessa-syntyneet-ulkomaalaistaustaiset-tutkimuswebinaari>

Valkendorff, Tiina & Ruutiainen, Päivi 2020. Lopuksi: Ajatuksia hankkeen päättyessä. Teoksessa Päivi Ruutiainen & Tiina Valkendorff (toim.) Porukalla pääosaan Et tiedä rajojasi jollet ylitä niitä. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 92. Viitattu 20.2.2021. [porukalla-paaosaan-et-tieda-rajojasi-jos-et-ylita-niita.pdf \(humak.fi\)](#)

Vilkuna, Janne 2015. Kulttuuriperintö ja yhteiskunnalliset muistifunktiot. Teoksessa Ilkka Heiskanen & Anita Kangas & Ritva Michell (toim.) Taiteen ja kulttuuri kentät: Perusrakenteet, hallinta ja lainsäädäntö. Tietosanoma Oy julkaisuja, 328–353.

Zacheus, Tuomas 2013. Maahanmuuttajien kotoutuminen ja liikuntapalvelut Turun seudulla. Tutkimuskatsauksia 10/2013. Turun kaupunki. Kaupunkitutkimusohjelma. Viitattu 23.10.2018. https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//tutkimuskatsauksia_2013-10.pdf

Zodiak 2021. Zodiak toimijana. Viitattu 31.1.2021. <https://www.zodiak.fi/fi/zodiak-toimijana>

LIITTEET

LIITE 1 Haastattelurunko

LIITE 2 Sähköpostikysely

LIITE 1

Haastattelurunko

1. Mitä sinä harrastat?
2. Jos et harrasta mitään, miksi et?
3. Mitä sinä harrastaisit, jos se voisi olla mitä vain?
Esimerkkeinä:
 1. Teatteri
 2. Urheilu
 3. Kuvataide
 4. Käsityöt
 5. Musiikki
 6. Tanssi
 7. Media
 8. Peli
 9. Grafiikka
 10. Kirjat
 11. Elokuvat
4. Mitä sinun mielestäsi tarkoittaa kulttuuri?
5. Mitä kulttuuripalveluita käytät? Esimerkiksi festarit, näytelmät, museot, taidenäyttelyt, tanssiesitykset, sirkus, kirjasto...
6. Jos et ole käyttänyt, miksi et?
7. Millaisissa kulttuuritapahtumissa haluaisit käydä?
8. Missä kulttuuritapahtumia on? Onko niihin helppo päästä? Onko niitä helppo ymmärtää kielellisesti?
9. Millaista kulttuuritarjontaa nuorille on?
10. Millä kulttuurialalla haluaisit tulevaisuudessa tehdä töitä?

LIITE 2

Hei!

Opiskelen Humanistisessa ammattikorkeakoulussa ja olen tekemässä kulttuurituotannon koulutusohjelmaan opinnäytetyötä. Työn toteutan Humakin Oppijana-hankkeeseen (<http://oppijana.humak.fi/>). Hanketta toteuttavat yhteistyössä Humanistinen ammattikorkeakoulu, Helsingin aikuislukio ja KSL-opintokeskus.

Hankkeen tavoitteena on edistää maahanmuuttajanuorten sopeutumista yhteiskuntaan ja tutustuttaa heitä suomalaiseen organisaatiokulttuuriin. Hankkeen puitteissa nuorille järjestetään vapaaehtoispaikkoja eri kulttuurialan organisaatioista. Vapaaehtoistyötä voidaan pitää eräänlaisena TET-jaksona eli se on lyhytkestoinen ja tehtävät ovat avustavia. Nuoret ovat aikuisten perusopetuksen päättövaiheessa olevia opiskelijoita ja heidän suomen kielen taidot ovat eritasoisia.

Tutkimustani varten kartoitan kulttuurialan organisaatioita, joilla voisi olla kiinnostusta tarjota näille nuorille vapaaehtoistyöjaksoja. Siispä kysyisin:

1. Olisiko teillä kiinnostusta tarjota maahanmuuttajanuorille vapaaehtoistyöpaikkoja?
2. Jos on, niin minkälaista työtä teillä olisi tarjolla?

Kysely on alustavaa ja sen tarkoituksena on lähinnä selvittää kulttuuriorganisaatioiden kiinnostusta. Vastausten perusteella kokoon listaa organisaatioista, jota voidaan hyödyntää jatkossa.

Tässä vielä hankkeen blogiteksti joulukuulta, jossa on ajatuksia vapaaehtoistoiminnasta:

<https://www.humak.fi/blogit/salam-marhaba-moro/>

Yst.terv. Anni Suominen